

ÜCRET KAZANÇLARI VERGİ REHBERİ

2016

Bu rehber sadece pdf formatında hazırlanmıştır.

Ayrıntılı bilgi için
Vergi İletişim Merkezi (VİMER)
444 0 189

www.gib.gov.tr

Bu rehber, basım tarihinde yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıştır. Başkanlığımızın internet sayfası aracılığıyla güncel mevzuat bilgilerine ücretsiz olarak ulaşmak için e-posta bilgilendirme hizmetine abone olabilirsiniz.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI
Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı
Yayın No: 218
Mart 2016

MÜKELLEF HAKLARI BİLDİRGESİ

Bu bildirme, Türk Gelir İdaresinin mükellef odaklı, kaliteli hizmet sunma anlayışı içerisinde, saygılı ve dürüst olma temel ilkesiyle çalışmaya, vergi ödemenin sadece bir yükümlülük değil vatandaş olma ve sorgulama hakkı olduğu bilinciyle kendisinden hizmet alan herkesi memnun etmeye ve sorunları çözmeye olan bağlılığını onaylar.

Bu nedenle;

- Açık, güvenilir, zamanında ve yeterli bilgi ile hizmet vereceğiz.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde öğrenmek istediğiniz her bilgi için doğru insanlarla temasa geçmeniz konusunda sizleri yönlendireceğiz.
- Vergi konusundaki gelişmeleri sürekli güncellenen internet sayfamızla ve basılı yayınlarla sizlere en kısa zamanda duyuracağız.
- Ücretsiz e-posta sistemimize kaydolmanız durumunda vergisel gelişmeleri kaynağından ve anında öğrenmiş olacaksınız.
- Şahsi ve gizli bilgilerinize saygılıyız. Bu bilgileri Vergi Usul Kanunu'nun öngördüğü haller dışında açıklamayacağız ve kullanmayacağız.
- Vergi ile ilgili yükümlülüklerinizin yerine getirilmesinde sizlere her türlü kolaylığı sağlayacağız.
- Yaptığımız işlemlerde ve gerçekleştirdiğimiz düzenlemelerde vergi kanunlarının adil, hukuksal, tarafsız ve rekabeti koruyucu bir şekilde uygulanmasını esas alacağız.
- Vergi incelemelerinde kanunları doğru, tarafsız ve tutarlı bir şekilde uygulayacağız. İncelemenin her aşamasında sizi bilgilendireceğiz.
- Şikayetlerinizi gerçek kimlik ve iletişim bilgilerinizle iletmeniz halinde, en kısa sürede sonuç ile beraber size döneceğiz.
- Sürekli olarak kendimizi yenileyecek, daha iyi hizmet sunmanın arayışı içinde olacağız.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	5
2. Ücretin Tanımı.....	5
2.1. Ücret Olarak Vergilendirilecek Diğer Ödemeler.....	5
3. Ücretin Unsurları.....	6
4. Ücret Gelirinin Vergilendirme Şekli ve Ücret İstisnaları.....	6
4.1. Gerçek Ücretler.....	10
4.1.1. Ücretin Safi Tutarının Tespiti.....	10
4.1.1.1. Emekli Aidatı ve Sosyal Sigorta Primleri.....	10
4.1.1.2. Sosyal Güvenlik Destekleme Primi.....	11
4.1.1.3. İşsizlik Sigortası Primi.....	11
4.1.1.4. Şahıs Sigorta Primleri.....	11
4.1.1.5. Sendikalara Ödenen Aidatlar.....	12
4.1.1.6. Engellilik İndirimi.....	12
4.1.2. Gerçek Usule Tabi Ücretlerin Vergilendirilmesi.....	13
4.1.2.1. Kesinti Yoluyla Vergilendirme.....	13
4.1.2.2. Ücretin Yıllık Beyanname ile Beyan Edilmesi.....	13
4.1.2.2.1. Birden Fazla İşverenden Alınan Ücretler.....	13
4.1.2.2.2. Yabancı Bir Ülkedeki İşveren Tarafından Doğrudan Doğruya Ödenen Ücretler.....	15
4.1.2.2.3. Yabancı Elçilik ve Konsolosluklarda Çalışan ve İstisnadan Faydalanmayan Memur ve Hizmetlilere Ödenen Ücretler.....	16
4.1.3. Yıllık Beyannameye Dahil Edilen Gelirlerden Yapılacak İndirimler.....	16
4.1.3.1. Şahıs Sigorta Primleri.....	17
4.1.3.2. Eğitim ve Sağlık Harcamaları.....	18
4.1.3.3. Bağış ve Yardımlar.....	18
4.1.3.3.1. Sınırlı İndirilecekler.....	18
4.1.3.3.2. Sınırsız İndirilecekler.....	18
4.1.3.4. Sponsorluk Harcamaları.....	19
4.1.3.5. Başbakanlıkça veya Bakanlar Kurulunca Başlatılan Yardım Kampanyalarına Yapılan Ayni ve Nakdi Bağışlar.....	19
4.1.3.6. Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine Makbuz Karşılığ İ Yapılan Nakdi Bağış ve Yardımlar.....	19
4.1.3.7. EXPO 2016 Antalya Ajansına Yapılan Her Türlü Nakdi ve Ayni Bağış ve Yardımlar.....	19
4.1.3.8. Diğer Kanunlara Göre Tamamı İndirilecek Bağış ve Yardımlar.....	20
4.1.4. Yıllık Beyan Esasında Beyannamenin Verilme Zamanı ve Yeri.....	20
4.1.5. Hazır Beyan Sistemi.....	21
4.1.6. Hesaplanan Verginin Ödenme Zamanı ve Yeri.....	21
4.1.7. Vergi Tarifesi.....	22
4.2. Diğer Ücretler.....	22
5. Asgari Geçim İndirimi.....	23
5.1. Asgari Geçim İndiriminden Yararlanacak ve Yararlanamayacak Olan Ücretliler.....	23
5.2. Asgari Geçim İndirimi Tutarının Hesaplanması.....	24
5.3. Asgari Geçim İndiriminde Aile Fertlerinin, Emekli Maaşı Olanların ve Boşananların Durumu.....	25
5.4. Engellilik İndiriminden Faydalanan Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması.....	25
5.4.1. 2016 Yılı Asgari Geçim İndirimi Tutarları.....	26
5.5. Medeni Halin ve Çocuk Sayısının Değişmesi Durumunda Asgari Geçim İndirimi.....	26
5.6. Yıllık Beyanname Veren Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması.....	26
5.7. Yıllık Beyanname Mahsup Edilecek 2015 Yılı Asgari Geçim İndirimi Tutarları.....	27
6. Ücret Geliri ile Diğer Gelirlerin Birlikte Beyan Edilmesi Durumu.....	28
7. Ücret Gelirlerinin Beyanına İlişkin Örnekler.....	28
8. Beyannamenin Doldurulmasında Dikkat Edilecek Hususlar.....	33
9. Verginizi Ödeyebileceğiniz Anlaşmalı Bankalar.....	34

1. GİRİŞ

Bu rehber, gerçek usulde ücret geliri elde eden kişilere, işverenler tarafından yapılan ücret ödemelerinin yıl içinde kesinti suretiyle vergilendirilmesi ile 2015 yılında elde edilen ücret gelirleri için hangi hallerde yıllık beyanname verilmesi gerektiği hususlarında mükellefleri bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu rehberde; ücretin tanımı, unsurları, ücret matrahından indirim konusu yapılan unsurlar, asgari geçim indirimi uygulaması ile 2015 takvim yılında tevkifata tabi olmayan ücret geliri elde eden ücretlilerle, birden fazla işverenden ücret alan kişilerin hangi hallerde beyanname verecekleri ve beyanname verilmesi durumunda beyan edilecek gelirin tespitine ilişkin örnekli açıklamalara yer verilmiştir.

2. ÜCRETİN TANIMI

Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar (hizmet karşılığının mal olarak verilmesi) ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen (konut, araç sağlanması vb.) menfaatlerdir. Gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları ücret gelirleri gelir vergisine tabidir. Ücret, bedensel ya da zihinsel bir emek karşılığında işverenden elde edilen hâsılayı ifade eder. Bu hasıla para şeklinde olabileceği gibi aynı veya para ile temsil edilebilen menfaat şeklinde de olabilir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık ilişkisi niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması ücretin niteliğini değiştirmez.

2.1. Ücret Olarak Vergilendirilecek Diğer Ödemeler

Ücretin unsurlarının var olup olmadığına bakılmaksızın aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılmaktadır.

- Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 inci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen ve en yüksek Devlet memuruna yapılan en yüksek ödeme tutarını aşan emekli, malûliyet, dul ve yetim aylıkları.
- Daha önce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatler.
- TBMM, İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve yukarıda sayılanlara benzer diğer kişilere bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler.
- Yönetim ve Denetim Kurulları başkanı ve üyeleriyle, tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler.
- Bilirkişilere, resmi arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler.
- Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler.

3. ÜCRETİN UNSURLARI

Gelir vergisi açısından bir ödemenin ücret ya da başka bir gelir unsuru olarak vergilendirilip vergilendirilmeyeceği aşağıda sayılan üç unsura göre tespit edilecektir. Bu üç unsur birlikte varsa elde edilen gelir ücret olarak vergilendirilecek, aksi takdirde ücretten söz etmek mümkün olmayacaktır.

Ücret gelirini meydana getiren 3 temel unsur şöyledir:

- **Bir işverene tabi olma:** Herhangi bir ödemenin ücret olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan ilk unsur çalışanın işverene tabi olmasıdır. İşveren, hizmet erbabını işe alan, emir ve talimatları dahilinde çalıştıran gerçek ve tüzel kişilerdir. Çalışanın işverene bağlılığı, fiili olabileceği gibi kanun, tüzük, yönetmelik veya sözleşmelerle de saptanmış olabilmektedir.
- **Belli bir iş yerine bağlı olma:** İş yeri ticari, sınai, zirai ve mesleki bir faaliyetin yürütülmesi için tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerlerdir. Bu yerlere bağlılık, hukuki anlamda bir bağlılıktır. Hizmetin mutlaka fiilen iş yerinde yapılması zorunlu değildir.
- **Hizmetin karşılığı olarak bir ödemenin yapılması:** Ödeme bir hizmet karşılığı değilse ücret sayılmasına imkân yoktur. Hizmet karşılığı olarak yapılan ödeme, nakit (haftalık, aylık vb.), ayın (hizmet karşılığının mal olarak verilmesi) veya para ile temsil edilebilen menfaatler (konut, araç sağlanması gibi) şeklinde olabilir.

4. ÜCRET GELİRİNİN VERGİLENDİRME ŞEKLİ VE ÜCRET İSTİSNALARI

Ücret gelirleri iki şekilde vergilendirilmektedir:

- Gerçek ücretler
- Diğer ücretler

Ücret gelirleri, Gelir Vergisi Kanununun 23, 24, 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddeleriyle kısmen veya tamamen istisna edilmiş olup, istisna uygulamasında ücret geliri elde eden kişilerin durumu da etkili olmaktadır.

Ücret istisnasına ilişkin Gelir Vergisi Kanununda yer verilen hükümler aşağıda yer almaktadır.

- **GVK'nın 23. Maddesinde Yer Alan Ücret İstisnaları**

Aşağıda yazılı ücretler gelir vergisinden istisna edilmiştir:

1. Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5.000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri;
2. Gelir vergisinden muaf olanların veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri;
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsali ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. Köy muhtarları ile köylerin katip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;

5. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, süt ninelik, dadılık, bahçıvanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır.) (Mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir);

6. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslahevlerinde, darülacezelerin atölyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;

7. Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (İşverenlerce, işyerinde veya müstemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin (4369 sayılı Kanununun 28 inci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 29.7.1998) 800 000 lirayı (290 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 2016 yılında uygulanmak üzere 13,70 TL.) aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir.);

8. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler ile mülkiyeti işverene ait brüt alanı 100 m²'yi aşmayan konutların hizmet erbabına mesken olarak tahsisi suretiyle sağlanan menfaatler (Bu konutların 100 m²'yi aşması halinde, aşan kısma isabet eden menfaat için bu istisna hükmü uygulanmaz);

9. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;

10. Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen emekli, malûliyet, dul ve yetim aylıkları (506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen aylıkların toplamı, en yüksek Devlet memuruna ödenen en yüksek ödeme tutarından fazla ise aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil);

11. 3308 sayılı Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kanununa tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri.

12. Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, malûliyet, dul ve yetim aylıkları;

13. Kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tâbi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler;

14. Yüz ve daha aşağı sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde bir, yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde iki, amatör sporcu çalıştıranların, her yıl millî müsabakalara iştirak ettiklerinin belgelenmesi ve bu amatör sporculara ödenen ücretler.

(Asgari ücretin iki katını aşmamak kaydıyla)

- **Gider Karşılıklarında İstisnalar**

Gelir Vergisi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler Gelir Vergisi'nden istisna edilmiştir.

1. Harcırah Kanunu'na tabi kurumlar tarafından harcırah veya yolluk olarak yapılan ödemeler;
2. Harcırah Kanunu kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından idare meclisi başkanı ve üyeleri ile denetçilerine, tasfiye memurlarına ve hizmet erbabına (Harcırah Kanunu'na tabi olsun olmasın her türlü sözleşmeli personel dahil) verilen gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık verilen gündelikler (Bu gündelikler aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına verilen gündeliklerden fazla ise veya devletçe verilen gündeliklerin en yüksek haddini aşarsa, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur);
3. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre ödenen yakacak yardımı (memur, işçi ve Bağ-Kur emeklilerine avans olarak ödenenler dahil);
4. Sayım işleriyle, seçim işlerinde çalıştırılanlara özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları.

- **Tazminat ve Yardımlarda İstisnalar**

Gelir Vergisi Kanununun 25 inci maddesinde yer alan aşağıda yazılı tazminat ve yardımlar gelir vergisinden müstesnadır:

1. Ölüm, engellilik, hastalık ve işsizlik sebepleriyle (işe başlatmama tazminatı dahil) verilen tazminat ve yapılan yardımlar;
2. Muhtaç olanlara belli bir süre için veya hayat kaydıyla yapılan yardımlar (Asker ailelerine yapılan yardımlarla hayır derneklerinin ve yardım sandıklarının yardımları mutlak olarak bu istisnaya girerler);
3. Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından, kendilerine zat aylığı bağlananlara aylıkları dışında, kanunları veya statüleri gereğince verilen emekli, dul, yetim ve evlilik ikramiyeleri veya iade olunan mevduatı ve sürelerini doldurmamış bulunanlarla dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminatlar (506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen tazminat, yardım ve toptan ödemeler en yüksek Devlet memuruna ödenen en yüksek ödeme tutarından fazla ise aradaki fark ücret olarak vergiye tâbi tutulur. Bu mukayesede gerek muhtelif sandıklardan gerek aynı sandıktan muhtelif zamanlarda yapılan ikramiye, tazminat ve toptan ödemeler topluca dikkate alınır.);
4. Hizmet erbabına ödenen çocuk zamları (Bu zamlar Devletçe verilen miktarları aştığı takdirde, fazlası vergiye tabi tutulur.);
5. Evlenme ve doğum münasebetiyle hizmet erbabına yapılan yardımlar (Bu istisna hizmet erbabının iki aylığına veya buna tekabül eden gündeliklerinin tutarına kadar olan yardım kısmına uygulanır.);
6. Sosyal sigorta kurumları tarafından sigortalılara yapılan ödemeler;

7. 1475 ve 854 sayılı Kanun'lara göre ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının tamamı ile 5953 sayılı Kanun'a göre ödenen kıdem tazminatlarının hizmet erbabının 24 aylığını aşmayan miktarları (hizmet ifa etmeksizin ödenen ücretler tazminat sayılmaz);

8. Genel olarak nafakalar (Alanlar için);

9. Yardım sandıkları tarafından statüleri gereğince kendi üyelerine ölüm, engellilik, hastalık, doğum, evlenme gibi sebeplerle yapılan yardımlar.

10. Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, dul, yetim ve evlenme ikramiyeleri veya iade olunan mevduat, sürelerini doldurmamış bulunanlarla, dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminat ve yardımlar.

• **Vatan Hizmetleri Yardımlarında İstisnalar**

Gelir Vergisi Kanununun 26 ncı maddesinde yer alan aşağıdaki yazılı vatan hizmetleri yardımları Gelir Vergisi'nden müstesnadır:

1. Harp malullüğü zamları;

2. Harp malullerine ve şehit, dul ve yetimlerine verilen tekel beyiyeleri;

3. Şehitlerin dul ve yetimlerine şehit, dul ve yetimi sıfatıyla yapılan bilumum ödemeler (Bu hükmün tatbikinde hususi kanunlarına göre kendilerine şehit sıfatı verilenlerle harp, isyan, eşkiya, kaçakçı takip ve müsademesi, sanıkların ve mahkumların takibi, manevra, talim ve tatbikat esnasında görev başında veya görevden doğan sebeplerle ölenler şehit sayılır.);

4. Vatan hizmetleri tertibinden bağlanan aylıklar ile ödenen mükafatlar.

• **Teçhizat ve Tayın Bedellerinde İstisnalar**

Gelir Vergisi Kanununun 27 nci maddesinde yer alan aşağıda yazılı teçhizat ve tayın bedelleri Gelir Vergisi'nden müstesnadır:

1. Özel kanunlara dayanarak verilen yemek ve hayvan yem bedelleri veya bu mahiyette yapılan ödemeler;

2. Demirbaş olarak verilen giyim eşyası (Resmi ve özel daire ve müesseselerce hizmet erbabına işin icabı olarak verilen ve bunların işten ayrılmaları halinde geri alınan giyim eşyası);

3. Tahsilde bulunanlar için yapılan giyim giderleri.

• **Tahsil ve Tatbikat Ödemelerinde İstisnalar**

Gelir Vergisi Kanununun 28 inci maddesinde yer alan tahsil ve tatbikat giderleri karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler Gelir Vergisi'nden istisna edilmiştir:

1. Resmi ve özel müesseseler ve şahıslar hesabına yabancı memleketlerde tahsilde veya stajda bulunan öğrenci ve memurlara gider karşılığı olarak verilen paralar (özel müesseseler tarafından yapılan ödemeler, benzeri devlet öğrenci ve memurlarına verilen miktardan fazla olduğu

takdirde, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Asli görev veya memuriyet dolayısıyla alınan ücretler bu istisnaya dahil değildir);

2. Resmî ve özel müesseselere ve şahıslar hesabına Türkiye'de tahsilde bulunan öğrenciye iâşe, ibate ve tahsil gideri olarak ödenen paralar;

3. Öğrencilere tatbikat dolayısıyla öğretim müesseseleri veya tahsil masrafları deruhte edenler tarafından verilen paralar.

• Teşvik İkramiye ve Mükafatlarında İstisnalar

Gelir Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinde yer alan teşvik gayesiyle verilen aşağıda yazılı ikramiye ve mükafatlar Gelir Vergisi'nden müstesnadır:

1. İlim ve fenni, güzel sanatları, tarımı, hayvan yetiştirilmesini ve memleket bakımından faydalı olan diğer işleri ve faaliyetleri teşvik maksadıyla verilen ikramiyeler ve mükafatlar;

2. Subay, astsubay, erbaş ve erlere ve ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere, uçuş, dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu veya kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilen, hava aracının sevk ve idaresiyle görevli pilotlar ile uçuş esnasında uçak içinde hizmet veren yetkili sivil havacılık otoritesince sertifikalandırılmış personele; fiilen uçuş hizmeti, denizaltına dalış yapanlara fiilen dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;

3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;

4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler.

4.1. Gerçek Ücretler

Ücret gelirlerinin vergilendirilmesinde ilke olarak gerçek usul kabul edilmiştir. Vergi, gelirin gerçek ve safi tutarı üzerinden alınmaktadır.

4.1.1. Ücretin Safi Tutarının Tespiti

Ücretin safi tutarı, işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan yararlar toplamından (yani ücretin gayrisafi tutarından) belli indirimlerin yapılmasından sonra kalan miktardır.

Bu indirimler şunlardır:

- Emekli aidatı ve sosyal sigorta primleri,
- Sosyal güvenlik destekleme primi,
- İşsizlik sigortası primi,
- Hayat/Şahıs sigorta primleri,
- OYAK ve benzeri kamu kurumlarınca yapılan yasal kesintiler,
- Sendikalara ödenen aidatlar (işçi ve memur sendikaları),
- Engellilik indirimi.

4.1.1.1. Emekli Aidatı ve Sosyal Sigorta Primleri

Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler ücretin gayrisafi tutarından indirilebilir.

Emekli Sandığı ve Sosyal Sigorta Kurumu üyelerine, çeşitli yasalarla, daha önceki dönemlerde ödenmemiş bulunan aidat veya primlerin borçlanmak suretiyle ödeme ve dolayısıyla emekliliğe esas alınacak hizmet sürelerini uzatabilme hakkı tanınmaktadır.

Emeklilik aidatı ve sosyal sigorta primlerinin gider olarak indirilmesi, yasal olarak kabul edilmiş bulunan kurumlara, yasalarında öngörülen şekilde ücretten kesilmek suretiyle ödenen borçlanma aidat ve primlerinin tutarına ve oranına bakılmaksızın, kesildiği aya ait gelir vergisi matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınmaktadır.

Aidat peşin olarak toptan ödenmiş ise ödenen tutarın tamamı indirim konusu yapılınca kadar gayrisafi ücret tutarından indirim konusu yapılması gerekir.

Ücretin gerçek ve safi tutarının tespitinde indirim konusu yapılan aidat ve primleri, herhangi bir nedenle geri alan ve kendilerine toptan ödeme yapılanların, yeniden iştirakçi durumuna girmeleri nedeniyle ilgili kuruma peşin ya da borçlanma suretiyle iade ettikleri aidat ve primleri tekrar ücret matrahından indirim konusu yapmaları mümkün değildir.

4.1.1.2. Sosyal Güvenlik Destekleme Primi

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre hesaplanarak işçiden kesilen sosyal güvenlik destekleme primi de ücretin gerçek safi tutarının hesaplanması sırasında indirim unsuru olarak dikkate alınabilecektir.

4.1.1.3. İşsizlik Sigortası Primi

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 49 uncu maddesi kapsamında ücretliler tarafından ödenen işsizlik sigortası primleri de ayrıca ücretin gerçek safi tutarının hesaplanması sırasında indirim unsuru olarak dikkate alınabilecektir.

4.1.1.4. Şahıs Sigorta Primleri

Ücretin gerçek safi değerinin tespitinde şahıs sigorta primlerinin indirim konusu yapılması ile ilgili Gelir Vergisi Kanununun 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının 3 üncü bendinde “Sigortanın Türkiye’de kâin ve merkezi Türkiye’de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması şartıyla; ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortası poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin %50’si ile ölüm, kaza, sağlık, hastalık, engellilik, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primler (İndirim konusu yapılacak primler toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %15’ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz. Bakanlar Kurulu bu bentte yer alan oranları yarısına kadar indirmeye, iki katına kadar arttırmaya ve belirtilen haddi, asgari ücretin yıllık tutarının iki katını geçmemek üzere yeniden belirlemeye yetkilidir.)” hükmü yer almaktadır.

Ücretin safi tutarının tespitinde dikkate alınacak sigorta primleri;

- Mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait birikim priminin alındığı hayat sigortalarına ödenen primlerin %50’si ile,

- Ölüm, kaza, hastalık, sağlık, engellilik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primlerinin %100’ünden oluşmaktadır.

İndirim konusu yapılacak primlerin toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %15’ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamayacaktır. (2015 yılı gelirlerine ilişkin olarak kullanılacak olan asgari ücretin yıllık brüt tutarı $[(1.201,50 \times 6) + (1.273,50 \times 6)] = 14.850$ TL’dir.)

4.1.1.5. Sendikalara Ödenen Aidatlar

İşçi sendikalarına ödenen aidatlar, aidatın ödendiğinin sendika tarafından verilecek bir makbuzla belgelendirilmesi kaydıyla, vergi matrahının tayininde gayrisafi ücret tutarından indirilebilecektir.

Sendika aidatı işverenler tarafından ücretlerden kesilmek suretiyle ödenmekte ise ve bu şekilde ödenen aidatın ücret bordrosunda gösterilmesi durumunda makbuz aranmaz.

Diğer taraftan, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarından birisine üye olup, kendisinden sendika tarafından belirlenen tutar kadar kesilen sendika aidatı ücretin safi tutarının tespitinde matrahtan indirim konusu yapılabilecektir.

4.1.1.6. Engellilik İndirimi

Gelir Vergisi Kanununa göre çalışma gücünün asgari %80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece engelli, asgari %60'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece engelli, asgari %40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece engelli sayılır ve elde ettikleri ücret gelirlerinden aşağıda belirtilen aylık engellilik indirimi tutarları indirilir.

- 2016 yılında elde edilecek ücret gelirlerinde dikkate alınacak engellilik indirimi aylık tutarları şöyledir:

Birinci derece engelliler için	900 TL
İkinci derece engelliler için	460 TL
Üçüncü derece engelliler için	210 TL

- 2015 yılında elde edilen ücret gelirlerinin yıllık beyanname ile beyanında dikkate alınacak engellilik indirimi yıllık tutarları şöyledir:

Birinci derece engelliler için	(880 x 12)	10.560 TL
İkinci derece engelliler için	(440 x 12)	5.280 TL
Üçüncü derece engelliler için	(200 x 12)	2.400 TL

Ücretli kişinin kendisi engelli ise engellilik indirimi tutarı gelir vergisi kesintisi yapılırken ücret matrahından indirilerek uygulanır. Bu indirimden bakmakla yükümlü olduğu engelli kişi bulunan hizmet erbabı da yararlanır.

Ayrıca ücret gelirlerini yıllık beyanname ile beyan eden ve bakmakla yükümlü olduğu engelli kişi bulunan hizmet erbabı da engellilik indiriminden yararlanabilecektir.

Ücret geliri yıl içinde kesintiye tabi olmadığı için gelir vergisi beyanamesi veren hizmet erbapları da bu indirimi yıllık olarak hesaplayıp beyanname üzerinden indirebilirler. Ancak, yıl içinde ücret matrahından indirim konusu yapılan engellilik indirimi tutarının ikinci kez yıllık beyanname de indirim konusu yapılması mümkün değildir.

Ücretin gerçek ve safi tutarlarının tespitinde gelir vergisi gibi kişisel vergiler ve ücret dolayısıyla ödenen damga vergisi gibi ücretle ilgili vergiler, ücretin gayrisafi tutarından indirilemez.

4.1.2. Gerçek Usule Tabi Ücretlerin Vergilendirilmesi

Gerçek usule tabi ücretlerin vergilendirilmesi iki şekilde yapılmaktadır:

- Ücretten işveren tarafından vergi kesintisi yapılması,
- Elde edilen ücretin yıllık beyanname ile beyan edilmesi.

4.1.2.1. Kesinti Yoluyla Vergilendirme

Ücretin ödenmesi sırasında sorumlular tarafından verginin kesilerek vergi dairelerine yatırılmasına kesinti (tevkifat) usulü denilmektedir. Gerçek usulde elde edilen ücretlerin vergilendirilmesi esas olarak bu yöntemle yapılmaktadır.

4.1.2.2. Ücretin Yıllık Beyanname ile Beyan Edilmesi

Tek işverenden alınmış ve kesinti suretiyle vergilendirilmiş ücret gelirleri için tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname verilmeyecek, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

Kesintiye tabi tutulmamış ücret gelirleri için ise bu rehberin '4.2. Diğer Ücretler' bölümünde açıklanan diğer ücretler hariç, tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname verilecektir.

Ücret gelirlerinin yıllık beyannameye dahil edilmesi halinde, beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, yıl içinde ödenen ücret üzerinden kesilen gelir vergisinin asgari geçim indirimi düşülmeden önceki tutarı mahsup edilecektir.

2015 yılında elde ettikleri ücret gelirleri nedeniyle beyanname vermek zorunda olanlar;

- Birden fazla işverenden kesinti yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde eden ücretlilerden, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerin toplamı **29.000 TL**'yi (Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutar) aşan ücretliler,
- Ücretlerini yabancı bir memleketteki işverenden doğrudan doğruya alan hizmet erbabı (istisna kapsamında olanlar hariç),
- İstisnadan faydalanmayan yabancı elçilik ve konsolosluk memur ve hizmetlileri,
- Maliye Bakanlığınca yıllık beyanname ile bildirilmesi gerekli görülen ücret ödemesi yapılanlar,
- Ücreti kesinti yoluyla vergilendirilmeyen yukarıda sayılanlar dışında kalan ücretliler.

Öte yandan dar mükellef gerçek kişiler, tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan ücret gelirleri için yıllık beyanname vermeyecekler ve diğer gelirleri için beyanname vermeleri halinde de bu gelirlerini beyannameye dahil etmeyeceklerdir.

4.1.2.2.1. Birden Fazla İşverenden Alınan Ücretler

Birden fazla işverenden ücret alan ve birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerin toplamı Gelir Vergisi Kanununda yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2015 yılı için bu tutar 29.000 TL'dir.) aşmayan mükelleflerin, tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiş ücretleri yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir. Ancak, birden sonraki işverenden alınan ücretlerin toplamı **29.000 TL**'yi aşması durumunda, ücretlerin tamamı (ilk işverenden alınan ücret de dahil olmak üzere) yıllık beyannameye dahil edilecektir. Birden fazla işverenden ücret alınması halinde, birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı ücretli tarafından serbestçe belirlenecektir.

Gayrisafi ücret tutarından Gelir Vergisi Kanununun 63 üncü maddesinde hüküm altına alınan indirimler yapıldıktan sonra bulunan gerçek safi tutar üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesinde yer alan indirimin yapılmasından sonra bulunan vergi matrahının, Gelir Vergisi Kanununun 86 ncı maddesine göre ücret gelirinin beyan sınırını aşp aşmadığının tespitinde dikkate alınması gerekmektedir.

Kutucukta yapılan açıklamaya ilişkin örnek aşağıda yer almaktadır.

Birinci işverenden alınan ücret	50.000 TL
İkinci işverenden alınan ücret	40.000 TL
Üçüncü işverenden alınan ücret	20.000 TL
Üçüncü derece yıllık engellilik indirimi (200X12)	2.400 TL

%14 sigorta primi ve % 1 işsizlik sigortası primi toplamı olan % 15 oranı uygulanarak sigorta kesintisi hesaplanacaktır.

$$40.000 \text{ TL} \times \% 15 = 6.000 \text{ TL.} \quad 40.000 - 6.000 = 34.000 \text{ TL}$$
$$20.000 \text{ TL} \times \% 15 = 3.000 \text{ TL.} \quad 20.000 - 3.000 = 17.000 \text{ TL}$$
$$34.000 + 17.000 - 2.400 = 48.600 \text{ TL}$$

Buna göre, 48.600 TL ücret beyan sınırı olan 29.000 TL'yi aştığı için birinci işverenden elde ettiği ücret de dahil olmak üzere 110.000 TL beyan edecektir.

2015 yılında tevkifata tabi olarak birden fazla işverenden elde edilen ücret gelirlerinin yıllık beyanname ile beyanı ile ücret geliri ve diğer gelir unsurlarının birlikte elde edilmesi durumunda beyan edilecek gelirin tespitine ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

Örneklere, ücret ve diğer gelir unsurlarından yıl içinde yapılan gelir vergisi tevkifat tutarları dikkate alınmamış olup; yıllık beyanname ile beyan edilen gelir unsurları ile ilgili olarak yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin beyannamede hesaplanan gelir vergisinden mahsup edileceği tabiidir.

Örneklere; gelir vergisi hesaplanırken, ücret gelirlerinden %15 oranında sigorta prim ve işsizlik sigortası prim kesintisi yapıldığı varsayılmıştır.

ÖRNEK 1: Bayan (C), 2015 yılında üç ayrı işverenden ücret geliri elde etmiş ve ücretlerin tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiştir.

Birinci işverenden alınan ücret	87.000 TL
İkinci işverenden alınan ücret	12.000 TL
Üçüncü işverenden alınan ücret	13.000 TL
Beyan edilecek gelir tutarı	Yok

Örnekte yer alan ve birinci işverenden alınan ücret toplama dahil edilmeyecek olup, ikinci ve üçüncü işverenden alınan (12.000 + 13.000 =) 25.000 TL ücretler toplamı 29.000 TL'lik beyan sınırını aşmadığından ücret gelirlerinin tamamı beyan edilmeyecektir.

ÖRNEK 2: Bayan (B), 2015 yılında üç ayrı işverenden tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde etmiştir.

Birinci işverenden alınan ücret	62.000 TL
İkinci işverenden alınan ücret	30.000 TL
Üçüncü işverenden alınan ücret	17.000 TL
Beyan edilecek gelir tutarı	109.000 TL

Birinci işverenden alınan ücret toplama dahil edilmeyecek olup, 2 nci ve 3 üncü işverenden alınan ücretler toplamı (30.000 + 17.000) = 47.000 TL, 29.000 TL'lik beyan sınırını aştığı için birinci işverenden aldığı 62.000 TL dahil olmak üzere 109.000 TL ücret gelirinin tamamı beyan edilecektir.

ÖRNEK 3: Serbest meslek erbabı Bay (G)' nin 2015 yılında serbest meslek kazancının yanında tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiş iki işverenden ücret geliri elde etmiştir.

Serbest meslek kazancı	70.000 TL
Birinci işverenden alınan ücret	43.000 TL
İkinci işverenden alınan ücret	27.000 TL
Beyan edilecek gelir tutarı	70.000 TL

Mükellef elde etmiş olduğu serbest meslek kazancı nedeniyle mutlaka beyanname verecektir. Birinci işverenden alınan hariç, ikinci işverenden alınan ücret geliri ise 29.000 TL'lik beyan sınırını aşmadığından ücret gelirleri beyannameye dahil edilmeyecektir.

4.1.2.2.2. Yabancı Bir Ülkedeki İşveren Tarafından Doğrudan Doğruya Ödenen Ücretler

Yabancı ülkelerde bulunan işverenlerden alınan ve tevkifata tabi olmayan ücretler (varsa Türkiye dahilindeki kazanç ve iratlarıyla birlikte) ikametgâhın bulunduğu yerin vergi dairesine yıllık beyanname ile beyan edilir.

Ancak; Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin 14 numaralı bendi gereğince, kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

Bu istisnanın uygulanabilmesi için;

- Türkiye'de hizmet arz eden gerçek kişinin bağlı bulunduğu işverenin dar mükellef kurum olması, bu kurumun da Türkiye'de hiçbir şekilde kazanç elde edecek mahiyette faaliyette bulunmaması,

- Dar mükellef kurumda çalışan kişinin hizmet erbabı ve yapılan ödemenin de ücret niteliğinde olması,

- Dar mükellef kurumun Türkiye'deki personeline yapacağı ödemenin bu kurumun yurtdışı kazançlarından karşılanması,

- Ücretin döviz olarak ödenmesi,

- Ödenen ücretin dar mükellef kurumun Türkiye'deki hesaplarına gider olarak kaydedilmemesi

şartlarını bir arada taşıması gerekmektedir.

ÖRNEK 4: (X) Firmasının İstanbul'daki irtibat bürosunda çalışan Bay (A)'ya, işvereni tarafından Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden 2015 yılında 50.000 Dolar tevkifata tabi tutulmamış ücret ödenmiştir. Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin 14 numaralı bendine göre döviz olarak ödenen ücretler gelir vergisinden istisna olduğundan ödevli yıllık beyanname vermeyecektir.

4.1.2.2.3. Yabancı Elçilik ve Konsolosluklarda Çalışan ve İstisnadan Faydalanmayan Memur ve Hizmetlilere Ödenen Ücretler

Yabancı ülkelerin Türkiye'de bulunan elçi, maslahatgüzar ve konsolosları ile elçilik ve konsolosluklara mensup olan ve o ülkenin uyuğunda bulunan memurları dışında kalan memur ve hizmetlilerin yalnızca bu işlerden dolayı aldıkları ücretler, karşılıklı olmak koşuluyla gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Karşılıklılık esasının uygulanmadığı durumlarda karşılık esasına uymayan ülkenin Türkiye'deki temsilciliğinde çalışan memurlar istisnadan yararlanamazlar. Bu durumda ücret sahipleri elde ettikleri tevkifatsız ücret gelirini yıllık gelir vergisi beyannamesiyle oturdukları mahallin vergi dairesine beyan edeceklerdir.

ÖRNEK 5: Antalya'daki (A) Konsoloslüğunda çalışan Türk uyruklu Bay (S), 2015 yılında 62.000 TL ücret geliri elde etmiştir. Karşılıklılık ilkesinin geçerli olmaması nedeniyle, anılan personelin elde ettiği ücret istisna kapsamında değildir.

Buna göre, (A) Konsoloslüğunda çalışan Türk uyruklu personel, ücretinden tevkifat yapılmadığından ve karşılıklılık esasının geçerli olmaması nedeniyle, 62.000 TL ücret gelirinin tamamını yıllık beyanname ile beyan edecektir.

4.1.3. Yıllık Beyannameye Dahil Edilen Gelirlerden Yapılacak İndirimler

Yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlere ilişkin indirimler Gelir Vergisi Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilmiştir. Gelir vergisi matrahının tespitinde gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlere aşağıda belirtilen indirimlerin yapılabilmesi için yıllık beyanname ile bildirilecek bir gelirin bulunması ve yapılacak indirimlerin ilgili mevzuatta belirtilen şartları taşınması gerekmektedir.

Buna göre indirim konusu yapılabilecek bazı hususlar şunlardır:

1. Şahıs sigorta primleri
2. Eğitim ve sağlık harcamaları,
3. Bağış ve yardımlar,
4. Sponsorluk harcamaları,
5. Yardım kampanyalarına yapılan ayni ve nakdi bağışlar,
6. Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımlar,
7. Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi (6327 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 82. maddeye göre yapılacak indirim)
8. EXPO 2016 Antalya Ajansına yapılan her türlü nakdi ve ayni bağış ve yardımlar,
9. Diğer kanunlara göre tamamı indirilecek bağış ve yardımlar.

4.1.3.1. Şahıs Sigorta Primleri

Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinde “ Gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden aşağıdaki indirimler yapılabilir:

1. Beyan edilen gelirin %15'ini ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla (Bu şartın tespitinde işverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları ile 63 üncü maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi ve bu bent kapsamında indirim konusu yapılacak prim ödemelerinin toplam tutarı birlikte dikkate alınır.) mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'si ile ölüm, kaza, hastalık, sağlık, engellilik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri (Sigortanın Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması, prim tutarlarının gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olması ve ücret geliri elde edenlerin ücretlerinin safi tutarının hesaplanması sırasında ayrıca indirilmemiş bulunması şartıyla, eşlerin veya çocukların ayrı beyanname vermeleri halinde, bunlara ait prim kendi gelirlerinden indirilir.).

Bakanlar Kurulu bu bentte yer alan oranları yarısına kadar indirmeye, iki katına kadar artırmaya ve belirtilen haddi, asgari ücretin yıllık tutarının iki katını geçmemek üzere yeniden belirlemeye yetkilidir.” hükmüne yer verilmiştir.

Konu ile ilgili olarak yayımlanan 25.10.2012 tarih ve 85 no.lu Gelir Vergisi Sirkülerinin “ Ödenen Şahıs Sigorta Primlerinin Ücret Matrahının Tespitinde İndirimi” Başlıklı bölümünde; “ ...Vergiye tabi ücret matrahının tespitinde dikkate alınacak sigorta primleri; sigortanın Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması şartıyla;

- Ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait birikim priminin alındığı hayat sigortası poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin %50'si ile

- Ölüm, kaza, sağlık, hastalık, engellilik, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerden

müteşekkildir.

İndirim konusu yapılacak primlerin toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamayacaktır. Yıl içinde asgari ücret tutarında meydana gelebilecek değişiklikler, indirim yapılacak tutarların hesabında dikkate alınacaktır...” açıklamasına yer verilmiştir.

Buna göre, gelirlerini yıllık beyanname ile beyan eden mükellefler, kendileri, eşi ve küçük çocukları adına ödedikleri birikim priminin alındığı hayat sigortası poliçeleri için primlerin %50'sini, birikimli sigortalar dışında kalan yaşam teminatı içeren sigorta primlerinin tamamını gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerinden indirmeleri beyan edilen gelirin %15'ini ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmaması halinde mümkündür.

Öte yandan, mükelleflerce ödenen primlerin yıllık beyanname ile beyan edilen gelirden indirebilmesi için, bu primlerin ücretin safi tutarının tespitinde ayrıca indirilmemiş olması gerekmektedir.

4.1.3.2. Eğitim ve Sağlık Harcamaları

Aşağıda belirtilen şekilde yapılan eğitim ve sağlık harcamaları beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması şartıyla yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden indirilir:

- Eğitim ve sağlık harcamaları Türkiye'de yapılmalıdır.
- Gelir veya kurumlar vergisi mükellefi olan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmelidir.
- Söz konusu harcamalar mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olmalıdır.

“Çocuk ve küçük çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları ifade etmektedir.

İndirim konusu yapılacak tutarın hesaplamasında gayrisafi hasıllardan giderler düşüldükten, geçmiş yıl zararları ve indirimler düşülmeden önceki safi irat esas alınacaktır.

4.1.3.3. Bağış ve Yardımlar

4.1.3.3.1. Sınırlı İndirilecekler

Gelir vergisi mükellefleri, genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler kapsamındaki illerde zikredilen kurum/kuruluş, dernek veya vakıflara yapılan bağış ve yardımların yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yaptıkları bağış ve yardımları yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerinden indirim konusu yapabilirler.

4.1.3.3.2. Sınırsız İndirilecekler

a) Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve 100 yatak (Kalkınmada Öncelikli Yörelerde 50 yatak kapasiteli) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımların tamamı beyan edilen gelirden indirilebilecektir.

Okul, sağlık tesisi, öğrenci yurdu ve diğer tesisler ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılan ibadethane ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin yapımı veya bu tesislerin ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının faaliyetlerine devam edebilmeleri için yapılan bağış ve yardımların (harcamaların) herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın vergi matrahının tespitinde dikkate alınabilmesi için bu bağış ve yardımların genel bütçeye dahil daireler, özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köylere yapılması gerekmektedir. Ayrıca, mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılan ibadethaneler ve/veya Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının inşası veya faaliyetine devam etmesine

yönelik yapılan bağış ve yardımların; anılan amaçlarla kurulmuş bulunan vakıf veya derneklere de yapılması mümkündür.

Düzenlemede yer alan “okul” ifadesinden, doğrudan eğitim-öğretim hizmetlerinin verildiği temel birimlerin anlaşılması gerekmekte olup, rehberlik ve araştırma merkezi, mesleki eğitim merkezi, iş eğitim merkezi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve akşam sanat okulları da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Düzenlemede yer alan “sağlık tesisi” ifadesinden ise Sağlık Bakanlığınca sağlık tesisi kapsamında değerlendirilen kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

b) Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedellerinin tamamı beyan edilecek gelirden indirilebilecektir.

c) Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve bilimsel araştırma faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan ya da Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen veya desteklenmesi uygun görülen çalışmalara ilişkin harcamalar ile bu amaçla yapılan her türlü bağış ve yardımların tamamı beyan edilen gelirden indirim konusu yapılabilecektir.

4.1.3.4. Sponsorluk Harcamaları

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89/8 maddesine göre “3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile “3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının;

- Amatör spor dalları için tamamı,
- Profesyonel spor dalları için % 50’si

yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlere indirim konusu yapılabilecektir.

4.1.3.5. Yardım Kampanyalarına Yapılan Ayni ve Nakdi Bağışlar

Başbakanlıkça veya Bakanlar Kurulunca başlatılan yardım kampanyalarına makbuz karşılığı yapılan ayni ve nakdi bağışların tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

4.1.3.6. Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine Makbuz Karşılığı Yapılan Nakdi Bağış ve Yardımlar

Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin 11 inci bendine 5904 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle eklenen hüküm uyarınca iktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamı ile 6322 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen hüküm uyarınca Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

4.1.3.7. EXPO 2016 Antalya Ajansına Yapılan Her Türlü Nakdi ve Ayni Bağış ve Yardımlar

EXPO 2016 Antalya Ajansına yapılan her türlü nakdi ve ayni bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

4.1.3.8. Diğer Kanunlara Göre Tamamı İndirilecek Bağış ve Yardımlar

- a) Umumi hayata müessir afetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara ilişkin 7269 sayılı Kanuna göre oluşturulan fona yapılan nakdi bağışların tümü ile milli yardım komiteleri veya mahalli yardım komitelerine makbuz karşılığı yapılan aynı/nakdi bağışlar,
- b) 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununa göre üniversitelere, ileri teknoloji enstitüleri ile gelirlerinin en az dörtte üçünü münhasıran devlet üniversitelerinin faaliyetlerinin devam ettirilmesi ve desteklenmesini amaç edinmek üzere kurulan ve fiilen bu çerçevede faaliyette bulunan vakıflardan Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınanlara makbuz karşılığında yapılan bağışlar,
- c) 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar,
- d) 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun Kuruluşu Hakkındaki Kanuna göre yapılan nakdi bağışlar,
- e) 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununa göre yapılan aynı ve nakdi bağışlar,
- f) 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununa göre yapılan aynı ve nakdi bağışlar,
- g) 3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Kanununa göre yapılan aynı/nakdi bağışlar,
- h) 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanununa göre yapılan aynı/nakdi bağışlar,
- i) 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 76 ncı maddesine göre ilköğretim kurumlarına yapılan nakdi bağışlar,

Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın varsa mukayyet değeri, yoksa Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre Takdir Komisyonunca tespit edilecek değeri esas alınır.

4.1.4. Yıllık Beyan Esasında Beyannamenin Verilme Zamanı ve Yeri

1 Ocak- 31 Aralık 2015 döneminde elde edilen beyana tabi ücret gelirlerinin 2016 yılının Mart ayının başından yirmi beşinci günü akşamına kadar (1 Mart – 25 Mart) verilecek gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. Beyanname mükellefin ikametgâhının bulunduğu yer vergi dairesine verilecektir.

Ücret kazançları nedeniyle verilecek beyannameler ihtiyari olarak elektronik ortamda gönderilmek istenilmesi halinde, elektronik ortamda beyanname gönderme aracılık yetkisi almış meslek mensupları vasıtasıyla gönderilebilecektir.

- Takvim yılı içinde ölüm halinde, ölüm tarihinden itibaren 4 ay içinde vefat eden kişi namına varislerce yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanda bulunulması gerekmektedir.

- Takvim yılı içinde memleketi terk edenlerin, memleketi terkten önceki 15 gün içinde yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanda bulunması gerekmektedir.

Beyanname verme süresinin son gününün resmi tatile rastlaması halinde, resmi tatili izleyen ilk iş gününün tatil saatine kadar beyanname verilebilmektedir.

4.1.5. Hazır Beyan Sistemi

Hazır Beyan Sistemi; gelirleri gayrimenkul sermaye iradı (kira geliri), ücret, menkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlardan ya da bunların bir kaçından oluşan mükelleflere ilişkin Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde bulunan ve üçüncü taraf kurumlardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle Yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinin Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanarak internet ortamında mükelleflerin onayına sunulduğu bir sistemdir.

Tevkifata tabi olmayan ücret geliri elde eden ücretliler ile birden fazla işverenden ücret alan ve birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerin toplamı Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2015 yılı için bu tutar 29.000 TL'dir.) aşan mükellefler, ücretlerinin tamamını (ilk işverenden alınan ücret de dahil olmak üzere) **hazır beyan sistemini kullanarak** beyan edebileceklerdir.

Ücret geliri elde eden mükellefler sisteme;

- Kişiye özel hazırlanmış güvenlik soruları cevaplanarak
- İnternet Vergi Dairesi şifresi kullanılarak, (şifre yoksa herhangi bir vergi dairesine kimlikle başvurularak ücretsiz olarak alınabilir)

giriş yapabilir.

Ücret geliri yönünden gelir vergisi mükellefiyeti bulunmayanlar da bu sistemden yararlanabilmektedir. Bu bakımdan, vergi dairesinde mükellefiyet kaydı bulunmadığında, internet vergi dairesinde hazırlanan ücret gelirin'e yönelik beyanname elektronik ortamda onaylandığı anda, şahıs adına vergi dairesinde mükellefiyet tesisi ve vergi tahakkuku işlemleri otomatik olarak gerçekleştirilmektedir. Onaylanan ücret geliri beyanına ilişkin ödemeler anlaşmalı bankalardan veya tüm vergi dairelerinden yapılabilir. Ayrıca internet bankacılığı kullanılarak da vergi borcu ödenebilir.

Sistemi kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Beyannameler vergi dairesine gidilerek elden veya internet ortamında (E-Beyanname Düzenleme Programı) da verilebilir.

Hazır Beyan Sistemine erişim ve uygulama hakkında detaylı bilgiye Gelir İdaresi Başkanlığının www.gib.gov.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

4.1.6. Hesaplanan Verginin Ödenme Zamanı ve Yeri

Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi, 2016 yılının Mart ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenecektir.

Memleketi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını gerektiren durumlarda, beyan üzerine tarh edilen vergiler beyanname verme süreleri içinde ödenecektir.

Hesaplanan vergi;

- Mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesine,
- Bağlı olunan vergi dairesindeki hesabın bildirilmesi şartıyla diğer vergi dairelerine,
- Tahsile yetkili banka şubelerine ödenebilir.

4.1.7. Vergi Tarifesi

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesi uyarınca 2015 takvim yılı gelirlerine uygulanacak vergi tarifesi şöyledir;

12.000 TL'ye kadar	% 15
29.000 TL'nin 12.000 TL'si için 1.800 TL, fazlası	% 20
66.000 TL'nin 29.000 TL'si için 5.200 TL (ücret gelirlerinde 106.000 TL'nin 29.000 TL'si için 5.200 TL), fazlası	% 27
66.000 TL'den fazlasının 66.000 TL'si için 15.190 TL (ücret gelirlerinde 106.000 TL'den fazlasının 106.000 TL'si için 25.990 TL), fazlası	% 35

Diğer taraftan 2016 takvim yılı gelirlerine aşağıdaki vergi tarifesi uygulanacaktır.

12.600 TL'ye kadar	% 15
30.000 TL'nin 12.600 TL'si için 1.890 TL, fazlası	% 20
69.000 TL'nin 30.000 TL'si için 5.370 TL (ücret gelirlerinde 110.000 TL'nin 30.000 TL'si için 5.370 TL), fazlası	% 27
69.000 TL'den fazlasının 69.000 TL'si için 15.900 TL (ücret gelirlerinde 110.000 TL'den fazlasının 110.000 TL'si için 26.970 TL), fazlası	% 35

4.2. Diğer Ücretler

Bir kısım hizmet erbabının gerçek ücret üzerinden vergilendirilmesi ücretin saptanmasındaki güçlük nedeniyle mümkün olmamaktadır. Diğer ücretlilerin safi ücretleri, takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarının %25'idir. Buna göre, 2016 yılında diğer ücret geliri elde eden hizmet erbabının safi ücreti, 2016 takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan işçilere uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarının %25'i olarak hesaplanmaktadır. 2016 yılında diğer ücretli hizmet erbabının ödeyeceği gelir vergisi Şubat/2016 ayında hesaplanmakta ve tahakkuk eden gelir vergisi de iki eşit taksitte Şubat-Ağustos/2016 aylarında ödenmektedir. Gelir Vergisi Kanununda diğer ücretli kapsamında sayılan hizmet erbapları şöyledir;

- Kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabı yanında çalışanlar,
- Özel hizmetlerde çalışan şoförler,
- Özel inşaat sahiplerinin ücretle çalıştırdığı inşaat işçileri,
- Gayrimenkul sermaye iradı sahibi yanında çalışanlar,
- Gerçek ücretlerinin tespitine imkân olmaması nedeniyle, Danıştay'ın olumlu görüşü ve Maliye Bakanlığınca bu kapsama alınanlar.

Diğer ücretler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

Diğer ücretliler tarafından ödenecek verginin hesaplanması;

- Öncelikle gelir vergisi matrahının bulunması için 2016 takvim yılı başında geçerli olan işçiler için uygulanan asgari ücretin (1.647 TL) yıllık brüt tutarının $(1.647 \times 12 =) 19.764 \text{ TL}$ 'nin %25'i $(19.764 \times \%25 =) 4.941 \text{ TL}$ hesaplanacaktır.

-Ödenecek verginin hesaplanması için ise 4.941 TL olan matraha Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin ilk diliminde olan %15 oranı uygulanacaktır. Buna göre 2016 yılında ödenecek vergi $(4.941 \times \%15 =) 741,15 \text{ TL}$ olmaktadır.

Diğer ücretlerin vergisi, öteden beri işe devam edenlerde yıllık verginin yarısı takvim yılının 2. ayında (1-29 Şubat 2016) diğer yarısı ise 8. ayında (1-31 Ağustos 2016); takvim yılının birinci yarısı içinde işe başlayanlarda, yıllık verginin yarısı verginin karneye yazıldığı ayda, diğer yarısı takvim yılının sekizinci (Ağustos/2016) ayında, takvim yılının ikinci yarısı içinde işe başlayanlarda ise verginin karneye yazıldığı ayda ödenmesi gerekmektedir.

ÖRNEK 6: Bursa'da şehir içi yolcu taşıma faaliyetinden dolayı basit usulde mükellef olan Bay (A)'nın yanında çalışan diğer ücretli hizmet erbabı Bay (B)'nin 2016 yılındaki safi ücret tutarı (vergi matrahı) ve ödeyeceği gelir vergisinin hesaplanması aşağıdaki şekilde olacaktır.

2016 Takvim Yılı Başında Geçerli Olan Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (1.647×12)	19.764 TL
Safi Ücret Tutarı $(19.764 \times \%25)$	4.941 TL
Yıllık Vergi Matrahı	4.941 TL
Hesaplanan Vergi Tutarı $(4.941 \times \%15)$	741,15 TL
Şubat/2016'da Ödenecek Vergi Tutarı	370,58 TL
Ağustos/2016'da Ödenecek Vergi Tutarı	370,57 TL

2016 yılı için hesaplanan yıllık vergi tutarı 741,15 TL olup, diğer ücretli Bay (B)'nin Şubat 2016 ayında vergi karnesine kaydettireceği vergi tutarını Şubat ve Ağustos/2016 aylarında iki taksitte (370,58 ve 370,57 TL olarak) ödemesi gerekmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 251 inci maddesine göre, kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabı ile götürü gider usulünü kabul eden gayrimenkul sermaye iradı sahipleri, yanlarında çalışan hizmet erbabının belirlenen süre içinde karne almalarını ve karnelerinde yazılı vergileri ödemelerini temin etmeye mecburdurlar. Bu mecburiyete uyulmadığı takdirde;

- Zamanında karne almamış veya vergisini tarh ettirmemiş olan hizmet erbabının vergisi işveren adına tarh edilir ve vergi cezası da aynı işveren adına kesilerek ondan tahsil edilir.

- Vergi Karnesini zamanında almış ve vergisini tarh ettirmiş olan hizmet erbabının zamanında ödenmemiş olan vergisi ve gecikme zammı da yanında çalıştığı tespit edilen işverenden tahsil edilir.

5 - ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ

5.1. Asgari Geçim İndiriminden Yararlanacak ve Yararlanamayacak Olan Ücretliler

Asgari geçim indirimi uygulamasından, ücretleri gerçek usulde vergilendirilenler yararlanabilir.

Ancak;

- Ücretleri diğer ücret kapsamında vergilendirilen hizmet erbabı,
- Ücret geliri elde etmeyen diğer gerçek kişiler,

- Başka bir kanun hükmü (4490 Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu, 4691 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu v.b.) uyarınca ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanlar,
- Dar mükellefiyet kapsamında ücret geliri elde edenler,

asgari geçim indiriminden yararlanamazlar.

5.2. Asgari Geçim İndirimi Tutarının Hesaplanması

Asgari geçim indirimi, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarına;

- Mükellefin kendisi için % 50'si,
- Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10' u,
- Çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için % 7,5'i,
- Üçüncü çocuk için %10'u,
- Diğer çocuklar için % 5'i,

olmak üzere ücretlinin şahsi ve medeni durumu dikkate alınarak hesaplanan indirim oranlarının uygulanması sonucu bulunacak tutarın gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine karşılık gelen %15'lik oranla çarpımı sonucunun 12'ye bölünmesiyle her aya isabet eden tutar hesaplanır. Hesaplanan bu tutar ise ödenecek gelir vergisinden mahsup edilir. Hesaplama kullanılan formül şöyledir:

$$\text{A.G.İ. Yıllık Tutarı} = (\text{Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı} \times \text{A.G.İ. Oranı}) \times \%15$$

Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı, her ücretli için asgari ücret üzerinden hesaplanan yıllık vergi tutarını aşmayacak ve yıl içerisinde asgari ücret tutarında meydana gelen değişiklikler, asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınmayacaktır.

2015 yılında tevkifata tabi tutulmayan ücret geliri nedeniyle yıllık beyanname veren ve asgari geçim indiriminden yararlanmak isteyen ücretliler, yıllık beyanname hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarını hesaplarken 2015 yılının bilgilerini dikkate alarak hesaplama yapacaklardır. 2016 yılında tevkif suretiyle vergilendirilen ücret geliri elde eden ücretlilere ödenecek asgari geçim indirimi tutarının hesaplamasında ise 2016 takvim yılı başında geçerli olan asgari ücret dikkate alınacaktır.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından 16 yaşından büyükler için asgari ücret 2015 yılının birinci altı aylık döneminde aylık brüt 1.201,50 TL, ikinci altı aylık dönemi için ise aylık brüt 1.273,50 TL olarak tespit edilmiş olup, asgari ücretin yıllık brüt tutarının hesaplanmasında ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan tutar dikkate alınacaktır. Dolayısıyla, asgari ücretin yıllık brüt tutarı olarak (1.201,50 x 12=) 14.418 TL'nin dikkate alınması gerekir. Hesaplamalarda bu tutar 12 ay boyunca kullanılacak olup, 2015 yılının ikinci yarısında asgari ücretin farklı uygulanması bu hesaplamaları etkilemeyecektir.

ÖRNEK 7: Eşi çalışmayan ve 2 çocuğu bulunan ücretli Bay (Z)'nin 2016/Ocak ayında yararlanabileceği asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2016 Yılında Asgari Ücret Yıllık Brüt Tutarı (1.647 x 12)	19.764 TL
Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı	
- Mükellefin kendisi için %50	
- Mükellefin eşi için %10	
- Mükellefin çocukları için (%7,5 + %7,5) %15	%75

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (19.764x %75)	14.823 TL
Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (14.823x %15)	2.223,45 TL
Asgari Geçim İndiriminin Aylık Tutarı (2.223,45/12)	185,29 TL

5.3. Asgari Geçim İndiriminde, Aile Fertlerinin, Emekli Maaşı Olanların ve Boşananların Durumu

Asgari geçim indirimi uygulamasında;

- Asgari geçim indirimi, ücret geliri elde eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı hesaplanacaktır.
- Sadece ücret geliri elde eden eş, "çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş" kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındakiler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir.
- Eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.
- Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınacaktır.

Yıl içinde iş yeri ve işvereni değişen ücretliler, yeni iş yerlerinde veya işverenleri nezdinde çalışmaya başladıkları aydan itibaren asgari geçim indiriminden yararlanmaya devam edeceklerdir.

5.4. Engellilik İndiriminden Faydalanan Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması

Engellilik indiriminden yararlanan ücretlinin gelir vergisi matrahı hesaplanırken engellilik indirimi düşülecek, kalan gelir vergisi matrahı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından da yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'si mahsup edilecektir. İndirilecek tutar, kalan gelir vergisi tutarını aşamayacak ve asgari geçim indirimi farkı diğer dönemlerde de değerlendirilmeyecektir.

ÖRNEK 8: Eşi ücretli olarak çalışan, 2 çocuğu olan ve 2. derece engellilik indiriminden faydalanan asgari ücretli Bay (C)'nin, Ocak/2016 ayı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2016 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (1.647x 12)	19.764 TL
Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı - Mükellefin kendisi için %50 - Mükellefin çocukları için (%7,5 + %7,5) %15	% 65
Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (19.764 TL x % 65)	12.846,6 TL
Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (12.846,6 TL x % 15)	1.926,99 TL

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan (1.926,99/12=) 168,58 TL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tutarından mahsup edilecektir. Bu ücretlinin Ocak/2016 ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir:

2016 Yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti	1.647 TL
2016 Yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı	1.399,95 TL
İkinci Derece Engellilik İndirimi Tutarı	460 TL

Engellilik İndirimi Düşüldükten Sonra Kalan Tevkifat Matrahı	939,95 TL
2016 Yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi	140,99 TL
2016 Yılı Ocak Ayı Mahsup Edilecek A.G.İ. Tutarı	160,58 TL
2016 Yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi	-
2016 Yılı Ocak Ayında Yararlanılacak A.G.İ. Tutarı	140,99 TL

Gelir vergisi hesaplanırken, %15 oranında sigorta primi ve işsizlik sigortası prim kesintisi yapılmıştır. 2016 yılı Ocak ayı brüt ücreti olan 1.647 TL'den (1.647 x %15) 247,05 TL sigorta primi ve işsizlik sigortası primi indirilecektir. Dolayısıyla 2016 yılı Ocak ayı tevkifat matrahı (1.647-247,05) 1.399,95 TL olacaktır. Bu ücretlinin gelir vergisi matrahı hesaplanırken engellilik indirimi de mahsup edilecek, engellilik indiriminin mahsubundan sonra kalan gelir vergisi matrahı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından da yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'si olan 160,58 TL mahsup edilecektir. Mahsup edilecek tutar hesaplanan gelir vergisi tutarını aşamayacağından ücretli yalnızca 140,99 TL'lik tutardan yararlanacak olup, kalan 19,59 TL'lik tutar sonraki dönemlere devredilemeyecektir.

5.4.1 2016 Yılı Asgari Geçim İndirimi Tutarları

2016 yılında tevkifata tabi ücret geliri elde eden ücretlilerin yararlanabileceği asgari geçim indirimi tutarları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİNİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN TABLO (Asgari ücret; 2016 yılı için aylık 1.647 TL yıllık 19.764 TL olarak dikkate alınmıştır)				
ÜCRETLİNİN MEDENİ DURUMU (1)	ORAN (%) (2)	MATRAH (Yıllık Brüt Asgari Ücret X AGİ Oran) (3)	İNDİRİM TUTARI [(3) X %15] (4)	AYLIK TUTAR [(4)/12] (5)
Bekâr	50,00	9.882,00	1.482,30	123,53
Evli eşi çalışmayan	60,00	11.858,40	1.778,76	148,23
Evli eşi çalışmayan 1 çocuklu	67,50	13.340,70	2.001,11	166,76
Evli eşi çalışmayan 2 çocuklu	75,00	14.823,00	2.223,45	185,29
Evli eşi çalışmayan 3 çocuklu*	85,00	16.799,40	2.519,91	209,99
Evli eşi çalışan	50,00	9.882,00	1.482,30	123,53
Evli eşi çalışan 1 çocuklu	57,50	11.364,30	1.704,65	142,05
Evli eşi çalışan 2 çocuklu	65,00	12.846,60	1.926,99	160,58
Evli eşi çalışan 3 çocuklu	75,00	14.823,00	2.223,45	185,29
Evli eşi çalışan 4 çocuklu	80,00	15.811,20	2.371,68	197,64
Evli eşi çalışan 5 çocuklu	85,00	16.799,40	2.519,91	209,99

*Asgari ücretin 2016 yılı ilk 6 aylık dönemi için hesaplanan Gelir Vergisi tutarı 209,99 TL olduğundan, Asgari Geçim İndirimi 2016 yılında **209,99 TL**'yi aşamayacaktır.

5.5. Medeni Halin ve Çocuk Sayısının Değişmesi Durumunda Asgari Geçim İndirimi

Ücretliler, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında "Aile Durumu Bildirimi" ile işverenlerine bildirimde bulunacaklardır. Durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene bir ay içerisinde bildireceklerdir. Asgari geçim indirimi oranını etkileyen değişiklikler, söz konusu değişikliğin işverene bildirildiği tarih itibarıyla uygulanacaktır.

5.6. Yıllık Beyanname Veren Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması

Gelir Vergisi Kanununun 95 inci maddesi gereği ücretlerinden vergi kesintisi yapılmayan ve bu nedenle ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan ücretlilerde asgari geçim indirimi, yıllık beyanname hesaplanan gelir vergisinin ücret gelirlerine isabet eden tutarından mahsup edilmesi suretiyle gerçekleştirilecektir. Bu kapsamdaki ücretliler, yıllık beyannamelerine 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ekinde yer alan "Aile Durumu Bildirimi"ni doldurarak ekleyeceklerdir.

Kesintiye tabi olmayan ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan ücretliler bu beyannameye diğer gelir unsurlarını da dahil etmeleri halinde asgari geçim indirimi, yıllık beyanname sadece ücret gelirlerine isabet eden gelir vergisinden mahsup edilecektir.

Birden fazla işverenden kesinti yoluyla vergilendirilen ücret geliri elde edilmesi dolayısıyla ücret gelirinin yıllık beyanname ile beyan edilmesi halinde, yıl içinde işveren aracılığıyla asgari geçim indiriminden yararlanılması nedeniyle, yıllık beyanname asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün değildir.

Ücretlerinden vergi kesintisi yapılan ve işverenler aracılığıyla yıl içinde asgari geçim indiriminden yararlanan mükelleflerin, kesintiye tabi ücret gelirlerini yıllık beyannameye dahil etmeleri halinde, beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, yıl içinde kendisine ödenen ücret üzerinden kesilen gelir vergisinin asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki tutarı mahsup edilecektir. Böylelikle, kaynaktan vergileme sırasında ücretliye ödenmiş olan asgari geçim indirimi tutarlarının, yıllık beyanname üzerinden yapılan vergileme sonucunda da ücretlide kalması sağlanmış olacaktır.

5.7. Yıllık Beyanname Mahsup Edilecek 2015 Yılı Asgari Geçim İndirimi Tutarları

ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİNİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN TABLO (Asgari ücret; 2015 yılı için aylık 1.201,50 TL yıllık 14.418,00 TL olarak dikkate alınmıştır)				
ÜCRETLİNİN MEDENİ DURUMU (1)	ORAN (%) (2)	MATRAH (Yıllık Brüt Asgari Ücret X AGİ Oranı) (3)	İNDİRİM TUTARI [(3) X %15] (4)	AYLIK TUTAR [(4)/12] (5)
Bekâr	50,00	7.209,00	1.081,35	90,11
Evli eşi çalışmayan	60,00	8.650,80	1.297,62	108,14
Evli eşi çalışmayan 1 çocuklu	67,50	9.732,15	1.459,82	121,65
Evli eşi çalışmayan 2 çocuklu	75,00	10.813,50	1.622,02	135,17
Evli eşi çalışmayan 3 çocuklu	80,00	11.534,40	1.730,16	144,18
Evli eşi çalışmayan 4 çocuklu*	85,00	12.255,30	1.838,29	153,19
Evli eşi çalışan	50,00	7.209,00	1.081,35	90,11
Evli eşi çalışan 1 çocuklu	57,50	8.290,35	1.243,55	103,63
Evli eşi çalışan 2 çocuklu	65,00	9.371,70	1.405,75	117,15
Evli eşi çalışan 3 çocuklu	70,00	10.092,60	1.513,89	126,16
Evli eşi çalışan 4 çocuklu	75,00	10.813,50	1.622,02	135,17
Evli eşi çalışan 5 çocuklu	80,00	11.534,40	1.730,16	144,18
Evli eşi çalışan 6 çocuklu*	85,00	12.255,30	1.838,29	153,19

*Asgari ücretin 2015 yılı ilk 6 aylık dönemi için hesaplanan aylık Gelir Vergisi tutarı **153,19 TL.** olduğundan, Asgari Geçim İndirimi 2015 yılında aylık **153,19 TL.**'yi aşamayacaktır.

6. ÜCRET GELİRİ İLE DİĞER GELİRLERİN BİRLİKTE BEYAN EDİLMESİ DURUMU

2015 takvim yılına ilişkin olup, yıllık gelir vergisi beyannamesinde 66.000 TL'yi aşacak şekilde ücretle birlikte diğer gelirlerin de beyan edilmesi durumunda, 66.000 TL'yi aşan tutarın ücret gelirine isabet eden kısmına daha düşük vergi oranının uygulanması gerekmekte olup, ücret geliri nedeniyle eksik hesaplanması gereken vergi tutarı aşağıda gösterilen şekilde hesaplanabilecektir.

- Beyannameye dahil edilen tüm gelirlerin toplamından oluşan Vergiye Tabi Gelir (Matrah) üzerinden, tarifinin ücret dışındaki gelirler için geçerli olan vergi oranları esas alınarak gelir vergisi hesaplanacak,

- Beyannameye dahil edilen ücret gelirinin, beyan edilen toplam gelir içindeki oranı bulunarak, bu oranın toplam Vergiye Tabi Gelirin (Matrah) 66.000 TL'yi aşan kısmına uygulanması sonucunda ulaşılabilecek tutara (Bu tutar en fazla $106.000 - 66.000 = 40.000$ TL olabilecektir.) %8 oranının uygulanması suretiyle, beyan edilen ücret geliri dolayısıyla toplam vergiden indirilecek gelir vergisi tutarı hesaplanacak,

- Ücret geliri dolayısıyla eksik hesaplanması gereken vergi tutarının, beyannamedeki tüm gelirlerin toplamından oluşan matrah üzerinden hesaplanan vergi tutarından düşülmesi suretiyle, beyannamede gösterilecek "hesaplanan gelir vergisi" tutarı bulunmuş olacaktır.

7. ÜCRET GELİRLERİNİN BEYANINA İLİŞKİN ÖRNEKLER

ÖRNEK 9: Yabancı ülke konsolosluğunda çalışan ve ücret istisnasından yararlanmayan Türk uyruklu Bayan (E), 2015 yılında 80.000 TL ücret geliri elde etmiştir. Ödevlinin eşi çalışmakta ve 2 çocuğu bulunmaktadır.

Bu gelirler için 2016 Mart ayında verilecek yıllık beyannamede asgari geçim indirimi aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

2015 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($1.201,50 \times 12$)	14.418 TL
Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı	% 65
- Mükellefin kendisi için %50	
- Mükellefin çocukları için $\%7,5 + \%7,5 = \%15$	
Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($14.418 \times \%65$)	9.371,70 TL
Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($9.371,70 \times \%15$)	1.405,75 TL

Ücret geliri nedeniyle verilen yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarı 15.730TL'dir. Yıllık beyannamede hesaplanan vergi toplamından, asgari geçim indirimi tutarı olan 1.405,75 TL mahsup edilecektir. Böylece yıllık beyanname ile bildirilen ücret gelirine isabet eden vergiden, asgari geçim indirimi tutarı mahsup edilerek indirim tutarı ücretliye yansıtılacaktır. Bu durumda ödenecek gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Ücret Geliri	80.000 TL
Sigorta prim ödemesi ($80.000 \times \%15$)	12.000 TL
Kalan ($80.000-12.000$)	68.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	68.000 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi ($\%15-20-27$)	15.730 TL
Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı	1.405,75 TL

Ödenecek Gelir Vergisi (15.730-1.405,75)	14.324,25 TL
Ödenecek Damga Vergisi	47,80 TL

ÖRNEK 10: Bay (A)'nın 2015 yılında elde ettiği gelirlere ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir.

(X) Şirketinden elde ettiği ücret gelirinin yıllık tutarı	68.000 TL
(Y) Şirketinden elde ettiği ücret gelirinin yıllık tutarı	45.000 TL
Beyan edilecek gayri safi ücret tutarı	113.000 TL

Mükellef iki ayrı işverenden ücret geliri elde etmekte olup, ücretlerin tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunmaktadır. Ödevli, yıl içinde en fazla ücret aldığı işvereni aracılığıyla asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanmışır.

İkinci işverenden elde edilen ücret gelirinin beyan sınırını aşp aşmadığının tespiti için; Elde edilen 45.000 TL lik ücret gelirinden bu gelire isabet eden %14 sigorta primi ve % 1 işsizlik sigortası primi toplamı olan % 15 oranı çıkarılacaktır.

Buna göre, $45.000 - (45.000 \times \% 15) = 38.250$ TL 2015 yılı için 29.000 TL'lik beyan sınırını aştığı için, birinci ve ikinci işverenden alınan toplam $(68.000 + 45.000) = 113.000$ TL ücret tutarının tamamı beyan edilecektir.

Mükellef yıl içinde $(12.976 + 7.697,50) = 20.673,50$ TL kesinti yoluyla vergi (asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki vergi tevkifatı tutarı) ve 16.950 TL sigorta primi ödemiştir.

Mükellef ayrıca kendisine, eşine ve küçük çocuklarına ilişkin 8.000 TL eğitim ve sağlık harcamasında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı (A) İlköğretim Okuluna da 5.000 TL bağışta bulunmuştur.

Mükellef gelir vergisi matrahının tespitinde (Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca);

- Beyan ettiği gelirinin % 10' unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamalarını,
- Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdî ve aynî bağış ve yardımların tamamını;

gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlere indirim konusu yapabilecektir.

Buna göre; mükellefin yapmış olduğu eğitim ve sağlık harcaması tutarı olan 8.000 TL, beyan edilen gelirin %10'u olan $(96050 \times \% 10) = 9.605$ TL'nin altında kaldığından, 2015 takvim yılında yapılan 8.000 TL eğitim ve sağlık harcamasının tamamı indirilecektir. Ayrıca, (A) İlköğretim Okuluna yaptığı 5.000 TL'lik bağış tutarının tamamı da yukardaki hüküm gereğince gelir vergisi matrahından indirilebilecektir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır:

Ücret Geliri	113.000 TL
Sigorta Prim Ödemesi	16.950 TL
Kalan (Beyan edilen ücret geliri) (113.000 – 16.950)	96.050 TL
Eğitim ve Sağlık Harcaması	8.000 TL
Eğitim ve Sağlık Tesislerine İlişkin Bağış ve Yardımlar	5.000 TL
İndirimler Toplamı (8.000 + 5.000)	13.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (Matrah) (96.050 – 13.000)	83.050 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	19.793,50 TL
Mahsup Edilecek Gelir Vergisi (Asgari Geçim İndirimi mahsup edilmeden önceki vergi)	20.673,50 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	0 TL
İade Edilecek Gelir Vergisi	880 TL
Ödenecek Damga Vergisi	47,80 TL

Not: 11, 12 ve 13 nolu örneklerde; gelir vergisi hesaplanırken, ücret gelirlerinden %15 oranında sigorta prim ve işsizlik sigortası prim kesintisi yapıldığı varsayılmıştır.

ÖRNEK 11: Bay (C)'nin 2015 yılına ilişkin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesindeki gelirleri aşağıdaki gibidir.

Beyan Edilen Serbest Meslek Kazancı	103.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri (1.İşverenden Alınan, Tevkifata Tabi Tutulmuş)	72.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri (2.İşverenden Alınan, Tevkifata Tabi Tutulmuş)	50.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri (3.İşverenden Alınan, Tevkifata Tabi Tutulmuş)	48.000 TL
Konut Kira Geliri (Götürü Gider Usulü Tercih Edilmiştir)	54.000 TL
Toplam Gelir (103.000+72.000+50.000+48.000+54.000)	327.000 TL

Serbest meslek kazancı nedeniyle her halükarda beyanname verilecektir. Birinci işveren hariç, ikinci ve üçüncü işverenden alınan ücret tutarı 29.000 TL'lik beyan sınırını aştığından birinci işverenden alınan ücret geliri dahil ücret gelirinin tamamı da beyan edilecektir.

Mükellef yıl içinde (Birinci işveren 16.810 + İkinci işveren 10.870 + Üçüncü işveren 10.330 + Serbest Meslek Kazancından 20.600 ⇒) 58.610 TL tevkif suretiyle vergi ödemiştir.

Bay (C) serbest meslek kazancını yıllık beyanname ile bildirmek zorunda olduğundan GVK'nın 21 inci maddesinde yer alan 2015 yılı için 3.600 TL'lik istisnadan yararlanamayacaktır. Konut kirasının gayrisafi tutarı 54.000 TL olup, götürü gider usulünde gayrimenkul sermaye iradının % 25'i olan (54.000 x 0,25 ⇒) 13.500 TL'yi gider olarak indirerek, bakiye 40.500 TL'yi gayrimenkul sermaye iradından dolayı matrah olarak beyan edilecektir.

Diğer taraftan, 2015 takvim yılında elde edilen ücret ve diğer gelirlerin vergilendirilmesinde uygulanacak tarife Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde belirlenmiş olup, ücret geliri ile diğer gelir unsurlarının birlikte beyan edilmesi ve beyannamedeki toplam gelirin 66.000 TL'yi aşması nedeniyle, gelir vergisinin hesaplanması 75 Sıra No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinde yapılan açıklamalara göre yapılacaktır.

Buna göre, ödenecek gelir vergisi tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Toplam Gelir Üzerinden Hesaplanan Gelir Vergisi Matrahı (103.000+72.000+50.000+48.000+40.500)	313.500 TL

Beyan Edilen Vergiye Tabi Gelir (Matrah) Üzerinden Hesaplanan Vergi [(313.500- 66.000) x % 35 + 15.190]	101.815 TL
Beyan Edilen Ücret Gelirinin Beyan Edilen Toplam Gelir İçindeki Oran (170.000/313.500)	% 54,23
66.000 TL'yi Aşan Vergiye Tabi Gelirin (Matrah), Beyan Edilen Ücret Gelirine Tekabül Eden Kısmı [(313.500 – 66.000) x % 54,23] (Bu tutar en fazla (106.000-66.000=) 40.000 TL olabilecektir)	40.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri Dolayısıyla Eksik Hesaplanacak Gelir Vergisi (40.000 x % 8)	3.200 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi (101.815-3.200)	98.615 TL
Mahsup Edilecek Gelir Vergisi Toplamı (16.810+10.870+10.330+20.600 =)	58.610 TL
Ödenecek Gelir Vergisi (98.615-58.610)	40.005 TL
Ödenecek Damga Vergisi	47,80 TL

ÖRNEK 12: Bay (A)'nın 2015 yılına ilişkin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesindeki gelirleri aşağıdaki gibidir.

Beyan Edilen Serbest Meslek Kazancı	55.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri (1.İşverenden Alınan, Tevkifata Tabi Tutulmuş)	47.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri (2.İşverenden Alınan, Tevkifata Tabi Tutulmuş)	35.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (Matrah) (55.000 TL + 47.000 + 35.000)	137.000 TL

Serbest meslek kazancı nedeniyle her halükarda beyanname verilecektir. Birinci işveren hariç, ikinci işverenden alınan ücret tutarı 29.000 TL'lik beyan sınırını aştığından birinci işverenden alınan ücret geliri dahil ücret gelirin tamamı da beyan edilecektir.

Mükellef yıl içinde (Birinci Ücret için 10.060 + İkinci Ücret için 6.820 + Serbest Meslek Kazancı için 11.000 =) 27.880 TL kesinti yoluyla vergi ödemiştir.

Diğer taraftan, 2015 takvim yılında elde edilen ücret ve diğer gelirlerin vergilendirilmesinde uygulanacak tarife Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde belirlenmiş olup, ücret geliri ile diğer gelir unsurlarının birlikte beyan edilmesi ve beyannamedeki toplam gelirin 66.000 TL'yi aşması nedeniyle, gelir vergisinin hesaplanması 75 Sıra No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinde yapılan açıklamalara göre yapılacaktır.

Buna göre, gelir vergisi tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Beyan Edilen Vergiye Tabi Gelir (Matrah) Üzerinden Hesaplanan Vergi [(137.000-66.000) x % 35 + 15.190]	40.040 TL
Beyan Edilen Ücret Gelirinin Beyan Edilen Toplam Gelir İçindeki Oran [(82.000) / 137.000]	% 60
66.000 TL'yi Aşan Vergiye Tabi Gelirin (Matrah), Beyan Edilen Ücret Gelirine Tekabül Eden Kısmı [(137.000 – 66.000) x % 60] (Bu tutar en fazla 106.000-66.000=40.000 olabilecektir.)	40.000 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri Dolayısıyla Eksik Hesaplanacak Gelir Vergisi (40.000 x % 8)	3.200 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi (40.040-3.200)	36.840 TL

Mahsup Edilecek Gelir Vergisi Toplamı (10.060+6.820+11.000)	27.880 TL
Ödenecek Gelir Vergisi (36.840-27.880)	8.960 TL
Ödenecek Damga Vergisi	47,80 TL

ÖRNEK 13: Bayan (M), 2015 yılında tevkifata tabi tutulmuş birinci işverenden 42.000 TL, ikinci işverenden 35.000 TL ücret geliri elde etmiştir. Ödevli ayrıca, 5.000 TL alacak faizi ve brüt 100.000 TL de tam mükellef bir kurumdan kar payı elde etmiştir. Ödevli bunların yanında 47.000 TL mevduat faizi ve Katılım Bankasından 45.000 TL kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payı almıştır.

Birinci işverenden elde edilen ücret geliri	42.000 TL
İkinci işverenden elde edilen ücret geliri	35.000 TL
Tam mükellef kurumdan elde edilen toplam kar payı	100.000 TL
Alacak faizi	5.000 TL
Mevduat faizi	47.000 TL
Katılım Bankasından kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları	45.000 TL
Beyan edilecek gelir tutarı (42.000+35.000+50.000+5.000)	132.000 TL

Mükellef yıl içinde (Tam mükellef kurumdan elde edilen Kar Payından 15.000 + Birinci işverenden 8.710 + İkinci işverenden 6.820) 30.530 TL tevkif suretiyle vergi ödemiştir.

Birinci işveren hariç, ikinci işverenden alınan ücret tutarı 29.000 TL'lik beyan sınırını aştığından birinci işverenden alınan ücret geliri dahil ücret gelirinin tamamı olan 77.000 TL beyan edilecektir.

Ödevlinin tam mükellef bir kurumdan elde ettiği kesintiye tabi tutulmuş 100.000 TL'lik kar payının yarısı gelir vergisinden istisna olup kalan 50.000 TL GVK'nın 86/c maddesi hükmü gereğince 29.000 TL'lik beyanname verme sınırını aştığından beyan edilecektir. Beyan edilen tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, kurum bünyesinde karın dağıtımı aşamasında yapılan vergi kesintisinin tamamı (istisnaya isabet eden kısım dahil) mahsup edilecektir.

GVK'nın 86/1-d maddesine göre kesinti ve istisna uygulamasına tabi olmayan menkul sermaye iradı toplamının 2015 yılı için 1.500 TL'yi aşmaması halinde beyan edilmemesi gerekmektedir. Örnekte 5.000 TL alacak faizi kesinti ve istisna uygulanmayan bir gelir olup, bu gelirin toplamı 2015 yılı için beyanname verme sınırı olan 1.500 TL'yi aştığından, 5.000 TL'nin tamamı beyan edilecektir.

Mevduat faizi ve Katılım Bankasından kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulduğundan beyannameye dahil edilmeyecektir.

Diğer taraftan, 2015 takvim yılında elde edilen ücret ve diğer gelirlerin vergilendirilmesinde uygulanacak tarife Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde belirlenmiş olup, ücret geliri ile diğer gelir unsurlarının birlikte beyan edilmesi ve beyannamedeki toplam gelirin 66.000 TL'yi aşması nedeniyle, gelir vergisinin hesaplanması 75 Sıra No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinde yapılan açıklamalara göre yapılacaktır.

Buna göre, ödenecek gelir vergisi tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Gelir Vergisi Matrahı (42.000+35.000+50.000+5.000)	132.000 TL
Beyan Edilen Vergiye Tabi Gelir (Matrah) Üzerinden Hesaplanan Vergi [(132.000- 66.000) x % 35 + 15.190]	38.290 TL
Beyan Edilen Ücret Gelirinin Beyan Edilen Toplam Gelir İçindeki Oran [(77.000) / 132.000]	% 58,34
66.000 TL'yi Aşan Vergiye Tabi Gelirin (Matrah), Beyan Edilen Ücret Gelirine Tekabül Eden Kısmı [(132.000 – 66.000) x % 58,34]	38.504,4 TL
Beyan Edilen Ücret Geliri Dolayısıyla Eksik Hesaplanacak Gelir Vergisi (38.504,4x % 8)	3.080 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi (38.290-3.080)	35.210 TL
Mahsup Edilecek Gelir Vergisi Toplamı (15.000+8.710+6.820)	30.530 TL
Ödenecek Gelir Vergisi (35.210 – 30.530)	4.680TL
Ödenecek Damga Vergisi	47,80 TL

8. BEYANNAMENİN DOLDURULMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Beyanname bir örnek doldurulacaktır.
- Mavi veya siyah tükenmez kalem kullanılarak BÜYÜK MATBAA HARFLERİ ile doldurulacaktır.
- Okunaklı bir şekilde silinti ve kazıntı yapılmadan düzenlenmesine özen gösterilecektir.
- Rakamlar arasına herhangi bir işaret konulmayacaktır.
- Sayısal ifadeler romen rakamı ile yazılmayacaktır.
- Alfabetik karakterler sola, sayısal karakterler sağa yanaşık olarak yazılacaktır.
- Elektronik ortamda beyanname verecek olan mükellefler beyannamelerini, <https://ebeyanname.gib.gov.tr> adresinde yer alan kılavuza uygun olarak dolduracaklardır.

9. VERGİNİZİ ÖDEYEBİLECEĞİNİZ ANLAŞMALI BANKALAR

AKBANK T.A.Ş. (*)
AKTİF YATIRIM BANKASI A.Ş. (*)
ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.
ALTERNATİFBANK A.Ş.
ANADOLUBANK A.Ş.
ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.
CITIBANK A.Ş.
DENİZBANK A.Ş. (*)
BURGAN BANK A.Ş.
FİBABANKA A.Ş.
FİNANSBANK A.Ş. (*)
HSBC BANK A.Ş. (*)
ING BANK A.Ş.
KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.
ODEA BANK A.Ş.
ŞEKERBANK T.A.Ş.
T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş. (*)
ICBC TURKEY BANK A.Ş.
TURKISHBANK A.Ş.
TURKLAND BANK A.Ş.
TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş. (*)
TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI A.Ş. (*)
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş. (*)
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş. (*)
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş. (*)
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O. (*)
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş. (*)
ZİRAAT KATILIM BANKASI A.Ş.

(*) Başkanlığımız İnternet Vergi Dairesi üzerinden belirtilen bankaların kredi kartlarıyla; Gayri Menkul Sermaye İradından Kaynaklı Gelir Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Trafik İdari Para Cezası, Karayolları Taşıma Kanunu İdari Para Cezası, Geçiş Ücreti ve İdari Para Cezası, Tapu Harcı, Yolcu Beraberinde Getirilen Telefon Kullanım İzin Harcı, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne ait Öğrenim Kredisi ve Katkı Kredi Borçlarının tahsil edilmesi mümkün bulunmaktadır.